

MÉSZÁROS ANIKÓ

J&S

Szereplők

Petőfi Sándor

Szendrey Júlia

Első jelenet

A színpadon Júlia áll egyszerű, egyszínű ruhában. Arcát fekete fátyol takarja, melyet lassan leemel magáról, és a földre engedi a ruhadarabot.

Aláfestésként vers hangzik fel:

Ha eldobod egykor az özvegyi fátyolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
Én feljövök érte a síri világból
Az éj közepén, s oda leviszem azt,
Letörteni véle könnyűimet érted,
Ki könnyeden elfeledéd hivedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is, örökre szeret!

Második jelenet

A színpadon megjelenik Petőfi, maga felé fordítja a már fátyol nélküli Júliát, és táncba kezdenek. Korabeli báli zene szól. Vidék.

PETŐFI Ugye tudja, hogy végzetes hiba volt nekem ígérni ezt a táncot?

JÚLIA (*kacérkodva*) Mégis miért?

PETŐFI Ezentúl mással sem akar majd táncolni, csak velem.

JÚLIA Mindig ilyen magabiztos?

PETŐFI Csak reményteli.

JÚLIA Még ha szeretném sem tölthetném az egész estét magával. Amennyiben nem tudná, miattam van ez az egész bálnak nevezett felhajtás, úgy illik, hogy minden vendégnek bemutassanak, és a kedvére tegyek a társaságnak.

PETŐFI És maga mindig azt csinálja, amit illik?

JÚLIA Mindig.

PETŐFI Egyszer sem...?

JÚLIA Még mit nem...

PETŐFI Pedig a tekintete másról árulkodik. A szemek csillogása mindent elárul.

JÚLIA Minden bizonnyal egy amatőr csillagással járom ezt a keringőt.

PETŐFI Nem egészen.

JÚLIA Akkor bizonyosan tudós ember.

PETŐFI Annak sem mondanám magam.

JÚLIA De mindenképpen a szavak embere.

A táncnak vége, halk zene maradhat.

PETŐFI Ki vagyok én? nem mondom meg;

Ha megmondom: rám ismernek.

Pedig ha rám ismernének?

Legalább is felkötnének.

JÚLIA Ismerősek ezek a sorok. Nem talán költő?

PETŐFI Azt hittem, a hírem megelőzött.

JÚLIA Az bizony előbb ideért, mint maga. Hallottam, hogy itt vendégeskedik a közelben, de hogy megtiszteli a bál népét a jelenlétével, arról álmodni sem mertem volna. Petőfi Sándorról eddig csak a lapokban olvastam.

PETŐFI Hát most állok szolgálatára teljes valómban.

JÚLIA Nem ilyennek képzeltem.

PETŐFI Hát milyennek?

JÚLIA Másfélének. Rejtélyesebbnek, titokzatosabbnak. Számomra a költők mind megfoghatatlannak tűntek eddig.

PETŐFI Látja, a költő is hús-vér ember.

JÚLIA De hát annyi mindent olvasni magáról a lapokban.

PETŐFI Hadd hallom, mit írnak rólam az újságok?

JÚLIA Hogy... jobb, ha el sem mondom.

PETŐFI Ugyan, ne butáskodjon. Mondja el bátran. Nekem úgy sincs időm arra, hogy magamról olvasgassak, most legalább lehull a lepel.

JÚLIA Ha valóban tudni akarja, azt írják, hogy merész, hogy nem ismer lehetetlent, és hogy a művei felkavarják az irodalom állóvizét.

PETŐFI Úgy hiszem, ezek vállalható jellemzők. Maga is ilyennek lát engem?

JÚLIA Hiszen még nem is ismerem.

PETŐFI Valamelyik kötetemmel csak találkozott, ha már felismeri a soraimat.

JÚLIA Mindegyikhez volt szerencsém.

PETŐFI Tehát a kisasszony szereti a költeményeket.

JÚLIA Csak a kiváló verseket kedvelem.

PETŐFI Látom, szakértővel van dolgom.

JÚLIA A leányintézetben alapos képzést kaptunk az ókori irodalomból, a középkori és a reneszánsz művészetből, a...

PETŐFI És a Petőfi-féle irományokból?

JÚLIA Ki is zártak volna, ha megtudják, hogy efféle könyveket tanulmányozok.

PETŐFI Akkor is eltiltották volna, ha kiderül, hogy egy, hogy is mondta, vakmerő, félelmet nem ismerő költővel udvaroltat magának?

JÚLIA Hogy merészeli? Egy tisztességes úrilány erre sosem vetemedne.

PETŐFI Mégis velem táncolja már a harmadik táncot.

JÚLIA Igaza van a szóbeszédnek. Maga valóban pimasz és kötekedő.

PETŐFI Úgy? Egy magamfajta költőnek nincs is más választása. Bennünket nem oltalmaz senki.

JÚLIA Jobb, ha vigyáz magára. Édesapám árgus szemekkel lesi minden mozdulatát.

PETŐFI Jól is teszi. Egy ilyen szép kisasszonyra úgy kell vigyázni, mint a legnagyobb kincsre.

JÚLIA Nem a szépség a legnagyobb kincs a világon. A világ megismerésénél, a tehetségénél, a művészeteknél nincs nagyobb érték a szememben.

PETŐFI Milyen nemes lélek maga.

JÚLIA Ne gúnyolódjon.

PETŐFI Távol álljon tőlem. Hasonlóan vélekedek én is.

JÚLIA Könnyű magának... mindez megadatott.

PETŐFI Ne kívánja ezt az életet.

JÚLIA Hát nem felemelő érzés azt csinálni, amihez kedve szottyan, oda repülni, ahová épp a szíve vágzik?

PETŐFI Higgye el, nem mindig a felhők felett száll, aki erre az útra tér. Bejártam már fél országot, voltam diák, segéd, vándorszínész. Verseltem a betevőért, takarítottam kenyérért, s bár kétségkívül megvan a maga bája, nem kisasszonyoknak való hivatás ez.

JÚLIA Olyan sok mindenről van tudomása!

PETŐFI Egy dolgról azonban egészen biztosan nincs még tapasztalatom.

JÚLIA Mi lenne az?

PETŐFI Vajon a tisztességes úrilányok bele tudnak-e szeretni egy vándorművészbe?

Petőfi megcsókolja Júliát, mire a lány elszalad.

Harmadik jelenet

Júlia levelet ír a szobájában.

JÚLIA Drága Marim, egyetlen hű bizalmasom és barátnőm, ezúttal még előtted is nehéz színt vallanom. Te ismered a legjobban érzéseimet és gondolataimat, talán még nálam is nagyobb tudója vagy szívem rejtett titkainak. Együtt álmodoztunk arról, hogyan zajlik majd életem első igazi bálja, ahol bemutatnak majd a társaságnak. Közösén tervezgettük az ünnepi ruházatomat, gyakoroltad velem a keringőt, és még a cipődet is

kölcsön adtad erre a jeles alkalomra, melyen sajnálatomra nem lehettél jelen, így kénytelen vagyok levélben beszámolni az események soráról. Engedd meg, hogy egyből a közepébe vágjak. Ezen a jelentős estélyen, mint az várható volt, megjelent a környék színe-java. Apám feltett szándéka, hogy még a nyáron férjhez ad, így a családi barátokon, a rokono-
kon és a közeli ismerősökön túl meghívta az összes valamire való köz-
tiszteletben álló fiatalembert, akit ismer. Jaj, mennyi unalmas bankár és
megannyi fakó ember tette tiszteletét nálunk. Ám az egyik társasággal
egy figyelemreméltó alak érkezett, aki fittyet hányva az előre megterve-
zett táncrendemre egyenesen felém tartott, és a következő pillanatban
már a táncterem közepén találtam magam erős karjai között. Minden
megszűnt körülöttünk létezni, átbeszélggettük az egész éjszakát. S hogy
ki ő? Magamban nem tarthatom! A hírhedt költő, a nép poétája, Petőfi
maga. Azóta majd' mindennap találkozunk. Különböző ürügyekre hivat-
kozva fel-felbukkan a birtokon. Ha tudnád, mi mindenről beszélgetünk!
Ó, édes Marim... még magamnak is félek bevallani, amit most neked
leírni készülök...

Negyedik jelenet

Júlia a levelet be nem fejezheti, Petőfi jelenik meg az ablak alatt.

PETŐFI Kegyed titokban írózó talán?

JÚLIA Hogy kerül maga ide?

PETŐFI Gondoltam, sétálhatnánk egyet, gyönyörű az éjszaka. Mit ír?

JÚLIA Azt hittem, már rég visszautazott a városba.

PETŐFI Hogy is mehettem volna el búcsú nélkül? Na, jöjjön!

JÚLIA Nem szabad.

PETŐFI Miért?

JÚLIA Látja, hogy dolgom van.

PETŐFI Nem halaszthatná későbbre ezt a fontos teendőt?

JÚLIA Szigorú rend szerint élek.

PETŐFI Ne legyen ilyen kevés! Egy fél óra szünet senkinek sem ártott
még meg.

JÚLIA Édesapám sem örülne, tudja, mennyire félt engem.

PETŐFI Ha rajtakap bennünket, vállalom a felelősséget! Vagy talán nem akarja hallani a legújabb versemet?

JÚLIA Na jól van hát, de tényleg csak egy fél órára.

A kertben.

PETŐFI Milyen nyugodt itt maguknál.

JÚLIA Úgy találja? Én inkább unalmasnak mondanám.

PETŐFI Untatja a vidéki táj szépsége, a madarak csicsérgése, a kastélybeli bálók forgataga?

JÚLIA A táj ellen nincs kifogásom. De a társas összejövetelek... nem különösebben vonzanak. Üresfejű kisasszonyok, szürke urak, semmitmondó fecsegés. Olyan rövid az élet, kár elfecsérelni az időt. Egy nő többre hivatott, mint hogy áttáncolja a fiatalságát. Élni, alkotni, világot látni, ennek van értelme. Miért nem szól rám, hogy sokat beszélék?

PETŐFI Mikor oly örömmel hallgatom.

JÚLIA Verset ígért, halljam hát.

PETŐFI Először árulja el, mit írt, mikor megzavartam?

JÚLIA Előbb a költemény.

PETŐFI Csak egy strófát rögtönöztem.

JÚLIA Meddig nógassam még...

PETŐFI De ígérje meg, hogy nem fog megharagudni.

Reszket a bokor, mert

Madárka szállott rá.

Reszket a lelkem, mert

Eszembe jutottál,

Eszembe jutottál,

Kicsiny kis leányka,

Te a nagy világnak

Legnagyobb gyémántja!

JÚLIA Ezek a sorok nem magára vallanak. Legalább is a *Pesti Napló* más-
féle műveket közölt Petőfi Sándor név alatt...

PETŐFI Hát nem is haragszik?

JÚLIA Miért haragudnék?

PETŐFI Most már el kell árulnia, mit vetett papírra.

JÚLIA Ha ennyire tudni akarja, levelet írtam.

PETŐFI Miféle levelet?

JÚLIA Hallja, maga nagyon kíváncsi!

PETŐFI Mindent tudni akarok magáról!

JÚLIA Mindent azért mégsem árulhat el egy magára valamit is adó úrilány.

PETŐFI Tudni akarom, mivel foglalatoskodik, mi a szenvedélye, mitől boldog és mi teszi nyugtalanná. Mást is szokott írni?

JÚLIA Magának ahhoz semmi köze.

PETŐFI Na látja, mégis tud maga haragudni. Minden bizonnal naplót is írogat, melyben felfedi finom kis érzéseit.

JÚLIA Ez már mindennek a teteje!

PETŐFI Szóval igazam van. Na és verset? Rímeket faragott-e már?

JÚLIA Nem oly módon, mint a hírhedt költő.

PETŐFI Tudja, hogy miért jöttem ma el magához?

JÚLIA Megtudom, ha elárulja.

PETŐFI Nem is sejti? Hamarosan el kell utaznom, bármennyire is élveztem az ittlétet. De anélkül nem mehetek el, hogy meg ne tudjam, mit érez irántam. Hogy ki ne derítsem, viszontláthatom-e még? (*maga felé fordítja a lányt*) Mondja, remélhetek?

JÚLIA A remény hal meg utoljára.

PETŐFI Ne tréfálkozzon velem, Júlia.

JÚLIA Isten ments! A férfszív nem játékszer.

PETŐFI Hát akkor ki vele! Hajlandó lenne velem jönni?

JÚLIA Azt kéri tőlem, hogy hagyjak itt mindent?

PETŐFI Hát nem azt mondta, hogy csábítja az ismeretlen? Hogy az életet élni kell? Azt kérem magától, hogy legyen a feleségem.

JÚLIA Na de Sándor...

PETŐFI Képzelve csak el, micsoda kalandok várnának ránk együtt Pesten! Minden, amiről álmodozott, csak egy karnyújtásnyira lenne, pezsgő nagyvárosi forgatag, irodalmárok, új ismeretségek, boldog, szerelmes órák.

JÚLIA Nem tehetem, Sándor.

PETŐFI Tehát nemmel válaszol? Minden csak félreértés volt csupán? S maga nem ábrándozik a szerelmes jövőről, a közös, szétválaszthatatlan sorsunkról?

JÚLIA A szüleim sosem egyeznének bele.

PETŐFI Engem aztán nem rettenthet el semmi az elhatározásomtól. Reggel azonnal az apja színe elé járulok, és egyenesen tőle kérem meg a kezét.

JÚLIA Csak azt ne! Mindkettőnkre lesújtana gögös haragja.

PETŐFI Akkor mondja meg, mit tegyek, és úgy cselekszem.

JÚLIA Adjon egy kis időt. Bízunk a jövőre végzetünket. Ha el kell mennie, hát menjen, s ha szerelme elég erős, térjen vissza néhány hónap múlva, egyebet nem ígérhetek, mint hogy meggondolom a dolgot.

PETŐFI Jöjjön velem!

JÚLIA Nem lehet! Az Isten áldja!

Júlia el.

Ötödik jelenet

JÚLIA Édes Marim! Már három hónapja, hogy P. elment. És azóta is csak róla álmodom. Magam sem értem, miért utasítottam vissza őt ily kegyetlenül, hiszen más vágyam sincs, mint vele lenni, őt hallgatni, verssorai-ban lubickolni. Én konok, hát miért tettem ezt? Se éjjelem, se nappalom, minden reggel azon az ösvényen teszek sétát, melyen megannyiszor kettesben andalogtunk. Mindhiába. Olybá tűnik, nem jön vissza már. Pedig ő, ha csak még egyszer megkérdezném, „Júlia, velem tart az ismeretlenbe?“, boldogan nyújtánám kezem. Már nem számítana, mit gondolna apám, s hogy szájára vesz a balga nép.

PETŐFI Szép vidéknek szépséges leánya!

Eszem azt a gyönyörű szemed –

Gyönyörű? nem! csak azért sem az, mert

Hazugságban hagyta engemet.

Hányszor mondtam, hányszor irtam én meg,
Hogy már láttam tiszta kék eget!
S ez hazugság, mert nem láttam addig,
Míg nem láttam a te szemedet.

Vetted észre? mily hosszan merengtem
S milyen áhitattal szemeden?
Áhitattal függtem rajta, mint a
Haldokló szent a feszületen.

S te valóban megváltóm lehetnél,
Mindazáltal nem halnál te meg:
Holt, hideg fán nem függnél... ölelned
Kéne élő, égő keblemet...

Mit beszélek? mit mondtam?... szerelmet
Tőled én nem, oh, nem várhatok!
Szerellemmel a szegény költőre
Áldást hozni melyik lányka fog?

Mert szegénynek alkotá az isten
A költőt, s tán rendén is van ez:
Tarka, pompás toll nem ékesíti
A madárt sem, amely zengedez.

Így a költő egyszerűségében
Képes-e lányt meghódítani?
Tündökölni vágnak a leányok,
S méltán... ők a föld csillagjai.

Te, lányka, az én csillagom vagy,
S tőlem senki nem tilthatja meg:
Ha keblemre nem tűzhetlek is, hogy
Szemeimmel ne kísérjelek.

Fog kísérni szemeim világa,
Fog kísérni vándorútamon.
A távolból ha nem melegítesz:
Legalább nézz rám, szép csillagom!

JÚLIA Nagy az én bánatom, kedves barátnőm! Mindenféle híreket hoznak állítólagos jóakaróim Pestről. Elhallgattam előled, hogy nemrégiben levelet írtam neki. A férfinak, kiről ébren is álmodom, hadd ne mondjam ki a nevét, hisz úgy is tudod... Állítólag irományomat, bár szépen kértem a diszkrécióra, barátai körében olvasta fel. Elsüllyedek. Mégis hogyan bízhatnám rá legféltettebb titkaim, hogyan nyithatnám meg előtte életem könyvét, ha ily könnyedén elárul engem? De ami ennél is alávalóbb... már másnak udvarol. Sőt mi több, lelkem sajdul bele csak a gondolatába is, eljegyzett egy primadonnát! Hát ezek a legújabb nagyvárosi hírek, Mari. Milyen csalafinta játékot űz velünk olykor az élet. Te jó vagy, és sosem vetnéd szememre, hogy mindennek okozója én vagyok, de magamnak szabadon szemrehányást tehetek. Aki sokat hezitál, későn veszi észre, hogy elsuhan mellette a szerencse, ami talán sosem talál vissza már hozzá. De hogy is lehetnék biztos abban, hogy ő az, akit mellém rendelt a sors? Hogyan ismeri fel az ember lánya, hogy az igaz szerelem érkezett hozzá látogatóba? Mindegy már, kár is a szóért. Idővel a végzet igazolja majd önmagát. Apám hamarosan újabb összejövetelet rendez nálunk, remélem, ezúttal te is velünk tartasz, hogy megismerhesd az általa újonnan szerzett vőlegényjelöltet.

PETŐFI Reszket a bokor, mert

Madárka szállott rá.

Reszket a lelkem, mert

Eszembe jutottál,

Eszembe jutottál,

Kicsiny kis leányka,

Te a nagy világnak

Legnagyobb gyémántja!

JÚLIA Mari, te drága, minden megváltozott egy csapásra. Megérkezett a *Pesti Divatlap* legfrissebb száma az én költőm versével a címlapon.

PETŐFI Teli van a Duna,
Tán még ki is szalad.
Szivemben is alig
Fér meg az indulat.
Szeretsz, rózsaszálam?
Én ugyan szeretlek,
Apád-anyád nálam
Jobban nem szerethet.

Mikor együtt voltunk,
Tudom, hogy szerettél.
Akkor meleg nyár volt,
Most tél van, hideg tél.
Hogyha már nem szeretsz,
Az isten áldjon meg,
De ha még szeretsz, úgy
Ezerszer áldjon meg!
JÚLIA Ezerszer!

Hatodik jelenet

JÚLIA Hát visszajött?

PETŐFI Hiszen ezerszer üzent értem.

JÚLIA És a primadonna?

PETŐFI Félreértés csupán. Olvasta a versemet, ami viszont félreérthetetlen.

JÚLIA Beszél már a szüleimmel?

PETŐFI Amint megérkeztem, hozzájuk vezetett az utam.

JÚLIA Anyám hogyan fogadta?

PETŐFI Kedvesen köszöntött, majd miután előadtam beszédemet, hallgatásba burkolózott.

JÚLIA Édesapám?

PETŐFI Éktelen haragra gerjedt, és megtagadta kérésemet. Nem egyezik bele, hogy nőül vegyem magát.

JÚLIA Márpedig nem őt kérte feleségül, hanem engem.
PETŐFI És ha újból feltenném a kérdést, melyet legutóbbi találkozásunkkor visszautasított, most mi lenne a válasza?
JÚLIA Kérdés nélkül nehéz válaszolnom.
PETŐFI Hajlandó lenne egy szegény költő felesége lenni?
JÚLIA Ezerszer, ezerszer, ezerszer igen.
PETŐFI A szülői áldást nélkülözve?
JÚLIA Akár úgy is.
PETŐFI Szökjünk meg, és menjünk egybe Pesten.
JÚLIA Az nem helyénvaló. Nem vagyunk sem rablók, sem bűnözők.
PETŐFI És ha megpróbálják lebeszélni rólam?
JÚLIA Nem engedem, nem engedhetem magam. Ha mint Petőfiné leszek boldogtalan, lesz erőm eltűnni mindent, mit rám mér a sors, de ha elszakítanak magától, vagy ha nem is láthatom, úgy veszve lesz minden számomra.
PETŐFI Boldog vagyok, s magát is azzá teszem.
JÚLIA Fa leszek, ha fának vagy virága.
Ha harmat vagy: én virág leszek.
Harmat leszek, ha te napsugár vagy...
Csak, hogy lényünk egyesüljenek.
PETŐFI Ha, leányka, te vagy a mennyország:
Akkor én csillagá változom.
Ha, leányka, te vagy a pokol: (hogyan)
Egyesüljünk) én elkárhozom.

Hetedik jelenet

Pest, szegényes szoba. Júlia levelet ír.

JÚLIA Kedves Marikám! Amint Pestre érkeztünk, első dolgom volt, hogy beszámoljak neked sorsom alakulásáról. Miután Sándorommal hűséget esküdtünk egymásnak, egyből elhagytam a szülői házat, mely tetteimet apám képtelen megbocsátani. A szertartáson sem jelent meg, őt ismerve, átkot szórt az egész házasságra. Én viszont roppant elégedett

vagyok. Egy kétszobás lakást bérlünk Jókai Mórral és feleségével. Szerényen élünk, de nem szenvedünk hiányt semmiben. Hogy ez a Pest milyen nyüzsgő! Folyton színházba járunk, el sem hinnéd, mennyi jó darabot láttam mostanában. Feltétlen látogass meg bennünket, ha erre jársz!
Ölel, Júlia

Petőfi be.

PETŐFI Már megint az íróasztalnál talállak.

JÚLIA Végre megjöttél! És meghoztad a friss lapokat! Úgy élvezem, hogy nem kell hónapokat várni arra, hogy kezembe vehessem a legújabb példányt.

PETŐFI Lapozz egyből az ötödik oldalra.

JÚLIA Miért, mit találok ott?

PETŐFI Lapozz már!

Olvassa.

JÚLIA „A nő, ha nem ismeri a szerelmet, méltán kérheti a végzettől: mért teremtettél engem? A nő élete csak szeretet által lehet becses; csak a szerelem adhatja meg őneki azon dicső kört, melyben élnie boldogság és öröm legyen.” Sándor... „Ha szerelem nem léteznék a földön, úgy a vadaknál rettentőbbek lennének az emberek érzéketlenségükben; nem hinnének se mennyet, se poklot. De így, mit nem vagyunk képesek fölfogni és érteni, azt mind a szerelemben találjuk meg.” Sándor, mit jelentsen ez?

PETŐFI Ugye örülsz?

JÚLIA De hiszen ez az én írásom! Hogy kerül ez az újságba? Felelj, de rögtön!

PETŐFI Remek, igaz?

JÚLIA Menten elájulok! Minden sor a féltve őrzött naplóból való. Hogyan jutottak hozzá?

PETŐFI Lehet, hogy valaki a figyelmükbe ajánlotta ezeket a prima kis lejegyzéseket, de ez most igazán másodlagos.

JÚLIA Még hogy másodlagos! Tudni akarom az igazságot!
PETŐFI Az igazságot akarod tudni? Hát tudd meg, hogy imádják! A szerkesztők, az olvasók, a kollégák, mind-mind szuperlatívuszokban beszéltek erről az új írói hangról.
JÚLIA Sándor...! Valóban?
PETŐFI Nem tudnak betelni velem, egyenesen követelik a folytatást!
JÚLIA Követelik?
PETŐFI Még hogy követelik, már-már esedeznek érte.
JÚLIA Gondolod, hogy valóban van hozzá tehetségem?
PETŐFI Ha nem lenne, nem buzdítanálak.
JÚLIA Mit tanácsolsz hát?
PETŐFI Heti egy cikkecske megírását az *Életképek*be.
JÚLIA Erre képtelen lennék.
PETŐFI Ugyan, nem olyan nagy ördögösség. Nézd meg ezt a részt (*felüti Júlia naplóját, Júlia sértődve kiveszi a kezéből*), ha ezt a leírást megkuráltjuk, itt meg egy kicsit hozzátoldunk...

Zene, lázas munkába kezdenek mindketten, hol leülnek, hol felállnak, tanácskoznak stb.

JÚLIA Egymás melletti oldalon jelentünk meg a lapban.
PETŐFI Az író házaspár, sokan már így emlegetnek bennünket.
JÚLIA A forradalmi költő és a mesélő mátkája?
PETŐFI A nép szónoka és hű társa.
JÚLIA Olvastad Gyulai kritikáját?
PETŐFI Olvastam.
JÚLIA Azt, amiben arról ír, hogy a nő maradjon a saját hivatásánál?
PETŐFI Azt.
JÚLIA Felhőborító!
PETŐFI Ne is törődj velem.
JÚLIA Lehetetlenség elengedni a fülem mellett. Hallgasd csak: „A nők oly körre szorítkoznak, mely természetükhöz, tehetségükhöz legillőbb, hivatásukkal, kötelességeikkel leginkább megegyeztethető, mert egészen megegyező soha sem lehet. [...] Az eszes és művelt anya bizonyosan

több tapasztalatot tesz gyermekei, s általában a gyermekek körül, mint az apa, és mégis a nevelésről a nő legkevésbé képes valódi jó munkát írni. Ide absztrakció, filozófiai természet és műveltség szükséges, amivel a nő nem bír, s amelyet meg nem szerezhet. [...] Azonban helyzeténél, hajlamainál, kedélyénél fogva igen alkalmas meséket, beszélykéket írni gyermekek, kivált fiatal lányok számára...“Vérlázító!

PETŐFI Hát cáfold meg ezt a gőgös kinyilatkoztatást.

JÚLIA – A nő szerény virág legyen,

Szűk völgy ölén, árnyas helyen.

Hol a szellő csak enyeleg,

S csak átvonul a fergeteg,

Hol nyugalom,

Hol csend vagyton,

Mert boldog csupán ott lehet. –

De mit tegyen, kit végzete

Kopár sziklára helyeze,

Hol perzselő a napsugár,

Hol a vihar pusztítva jár? ...

Mit tehet a szegény levél,

Mit fájáról letép a szél,

S hervadtan is ragad tova,

Ki tudhatná: merre? hova?

Nyolcadik jelenet

Ugyancsak a pesti albérletben.

JÚLIA Drága Mari! Egyre ritkábban tudok tollat ragadni, lekötnek a mindennapi teendők, a háztartás, az írás és az olvasás. Bár írói tehetségem igen kétséges, bizonytalan, talán hasznomra se válik, ám legalább mint nő és leendő anya, hivatásomat teljesítve, tisztaságot, rendet, jólétet teremthetek házam népe körül. Sokszor gondolkodok az írás értelmén. Úgy gondolom, nem szabad azt csupán könnyelműen szórakoztató időtöltésként, vagy ami még rosszabb, jövedelmező mesterségként üzni.

Lelkiismeretes dolog ez, melynél mindig másokra kell gondolnunk, soha magunkra, mert minden gondolatért felelősek vagyunk, amik so-
rainkból fakadhatnak, ezért a munka gyümölcsének sohasem a hasznot
vagy a dicsőséget kell tekintenünk, hanem egyedül a jót, mely belőle
csírázhat. A színházat könyvekre cseréltük Sándorommal. Sokat olvasunk
a szabadság eszméjéről, a francia forradalmak történetéről, és álmodo-
zunk egy új, szabad, egyenlő életről.

Petőfi beront a szobába.

JÚLIA Merre jártál? Mi hírt hozol?

PETŐFI Bécset is elérte a forradalom! Becsapódott a lángja, és felgyúj-
totta azt!

JÚLIA De hiszen ez nagyszerű! És most mit fogunk tenni?

PETŐFI Csatlakozunk! Az esti gyűlésen megfogalmaztuk a követelése-
inket.

JÚLIA Add ide, hadd olvassam.

PETŐFI De ez még nem elég, minden oldalról támadást kell indítani.

JÚLIA Vacsoráztál már?

PETŐFI Ki tud ilyenkor az ételre gondolni?

JÚLIA Miben segítszek?

PETŐFI Valamit tenni kell, lehetőleg holnap, holnapután már lehet, hogy
késő lesz.

JÚLIA Min gondolkodsz?

PETŐFI Úgy vélem, a forradalom legelső lépése és egyszersmind fő kö-
telessége szabaddá tenni a sajtót... Azt fogjuk tenni! A többit istenre
bízom és azokra, akik arra vannak rendelve, hogy a kezdeteket folytassák.
Én csak arra vagyok hivatva, hogy az első lökést megtegyem.

JÚLIA Úgy van!

PETŐFI Holnap ki kell vívnunk a sajtószabadságot!

JÚLIA És ha lelőnek?

PETŐFI Isten neki, ki várhat ennél szebb halált?

Ha férfi vagy, légy férfi,

S ne szád hirdesse ezt,

Minden Demosthenesnél
Szebben beszél a tett.
Építs vagy ronts, mint a vihar,
S hallgass, ha műved kész,
Mint a vihar, ha megtevé
Munkáját, elenyész.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Legyen elved, hited,
És ezt kimondd, ha mindjárt
Véreddel fizeted.
Százszorta inkább éltedet
Tagadd meg, mint magad;
Hadd vesszen el az élet, ha
A becsület marad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Függetlenségedet
A nagyvilág kincséért
Árúba ne ereszd.
Vesd meg, kik egy jobb falatért
Eladják magokat.
„Koldusbot és függetlenség!”
Ez légyen jelszavad.

Ha férfi vagy, légy férfi,
Erős, bátor, szilárd.
Akkor, hidd, hogy sem ember
Sem sors könnyen nem árt.
Légy tölgyfa, mit a fergeteg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti.

Kilencedik jelenet

JÚLIA Édes Mari! Lehet, hogy utolsó levelem olvasod. A szabadságért vívott harcnak nagy ára van. Sándoromat egyre többen vádolják néplázitónak titulált versei miatt. A fővárosból vidékre költöztünk, az én jó uram félti egészségem, bár én állapotosságom ellenére hűen követném őt bárhová. Nagy változások elé nézünk, ó én kedves barátom. Ki így, ki úgy, de megvívja a maga csatáit. Csak mióta asszony vagyok, ismerem az élet legédesebb örömeit és legkeserűbb bánatát. Azóta értem tökéletesen, mi az: boldognak lenni, s csak ezóta foghatom fel az élet legszebb, legistenibb oldalát. Én szeretek, s mikor látom, hogy szerelmemmel boldogíthatom férjemet, nem jut eszembe aggódni a jövőn, bizonyosnak hiszem egész életünk boldogságát. Gondolj rám mindörökké szeretettel. Júliád.

PETŐFI Hová merült el szép szemed világa?

JÚLIA Azon gondolkodom, milyen keserves is az asszonyi sors. Míg a férfiak harcba indulnak, mi mást csinálhat egy nő? Varrogat, gyereket nevel, rántást kavar. Valamennyien nemesebb célokkal születünk a világra.

PETŐFI Épp eleget tettél már a hazáért és értem. Hajnalig hímzed a zászlókat, buzdító beszédekkel öntesz lelket nőtársaidba, tanácsokkal látod el gyenge férjed.

JÚLIA Újabb leveled érkezett. Ki az, mit ír?

PETŐFI Bem üzent értem. Megint.

JÚLIA Magához hívat?

PETŐFI Mint fiát kérlel, hogy csatlakozzak táborához.

JÚLIA Szüksége van rád.

PETŐFI Ahogy a feleségemnek és a születendő gyermekemnek is.

JÚLIA Csak annyira, mint a seregnek.

PETŐFI Egész világ a harcmezőn,

Csak én nem vagyok ottan,

Ki harci vágat annyiszor,

Éreztem és daloltam!

PETŐFI Nos, Juliskám, mit szólsz ehhez, menjek?

JÚLIA Amerre a sorsod visz, követlek.

Júlia megint fekete fátyollal az arcán áll a színpadon, mint a darab elején.

PETŐFI Háborúval álmodám az éjjel,
Háborúba hitták a magyart;
Fölvívó jelül, mint hajdanában,
Országszerte járt a véres kard.

S fölriadt a véres kard láttára,
Akinek csak egy csepp vére volt.
A szabadság drága koszorúja,
Nem hitvány pénz volt a harci zsold.

Épen e nap volt menyegzőnk napja,
Az enyém, leányka, s a tiéd;
S én, hogy haljak a honért, elhagytam
Házasságunk első éjjelét.

Úgye, lyányka, a menyegző napján
Menni és meghalni, szörnyü vég?
És mégis, ha rákerülne a sor,
Ugy tennék, mint álmomban tevék.

Tizedik jelenet

JÚLIA Apám azt mondta, hogy én boldogtalan leszek melletted.

PETŐFI És valóban boldogtalan voltál?

JÚLIA Asszonynak még nem adatott olyan boldogság, mint amit én
éreztem, mikor együtt voltunk.

PETŐFI Királynőm voltál, imádtál engem és én imádtalak téged.

JÚLIA Mi voltunk a legboldogabb emberpár a világon.

PETŐFI Ha a végzet közbe nem szól, ma is azok volnánk.

JÚLIA Most is azok vagyunk.

PETŐFI Ne hagyj fel az írással.

JÚLIA Merre keresselek?

PETŐFI Bemmel Berecken találkoztam. Megálltam hintaja mellett, s köszöntem neki, ő odapillantott, megismert, elkiáltotta magát, és kinyújtotta felém karjait. Én fölugrottam, nyakába borultam, összeöleltük és -csókoltuk egymást.

JÚLIA Mindig fiaként tekintett rád. Hol jársz?

PETŐFI Csíkszeredának és Kézdivásárhelynek gyönyörű vidéke van. Sepsiszentgyörgyé talán még szebb, a város is jobban tetszik. Majd körülményesebben megvizsgáljuk, ha együtt utazzuk be Háromszéket, mint a fészket rakni akaró fecskék...

JÚLIA Nemsokára el fogom hagyni gyermekünket, hogy sorsod megtudhassam. Életben vagy. Életben kell lenned.

PETŐFI Szopik-e még a fiam? Válasszátok el minél előbb, s tanítsd beszélni, hogy megleljen.

JÚLIA Még csak az sem bizonyos, hogy életben találjak. Ha így van, mi lesz énbőlöm? Ezerszerte inkább osztanám meg veled a sírt, mint gyermekemmel az életet.

PETŐFI Jött a halál, hogy elsöpörjön minket

A föld színéről, jött a döghalál,

Reánk lehelte rothadó lelkéből

Azt sátándühhel a gonosz király.

Tombolt a vész irtóztató erővel

A végítélet végórájaként,

És ím mi élünk még és nem halánk meg,

Csak meghajoltunk, de el nem törénk!

JÚLIA Hogyan tudnék elélni szerelem nélkül? Kiváltképp olyan szerelem nélkül, mint amilyen a te szerelmed volt?

PETŐFI Te vagy az összes magyar írók feleségeinek koronája. George Sand esze és Shakespeare Júliájának szíve egyesült tebenned.

JÚLIA Hát szép az ilyen vég a regényekben? Kinek érző szíve van, ezt kerülni fogja a valóságban, mert érezi, hogy örültté tenné.

De kijutott nekem

Ezen a világon;

Csak már vége lenne,

Egyre azt kívánom.

Mit annak az élet,
Kinek nincs jövője,
Kinek a jelen csak
A mult szemfedője!

Szegény virágok, mik
Holttestet takarnak:
Szegény örömeim,
Koporsóra hullnak!

Mult idő! oh, miért nem
Tudlak elfeledni,
Mért jársz egyre vissza
Engem kísérteni?

Hogyha már tudtalak
Koporsóba tenni,
Mért nem tudlak immár
Végkép eltemetni!...

Azon pillanatban,
Melyben felednék,
Utánad repülve
Hagyna el a lélek;

Veled temetném el
Hozzád forrott életem,
Sirodon halna el
Végső lélekzéselem!

PETŐFI Légy nyugodt és béketűrő, amennyire lehetsz. Higgy! Remélj!
Szeress!